

Emirgânda

TT-50 112.85

Cınaraltı

Çok rüzgârlı, fakat serinliği henüz pek tatlı akşam saatinde cınaraltı kahvesine gidip bu yerin hiç eksik olmıyanlarından dört beş aile ve gurubu birden görme. yince içimi bir hüzin sardı. Eylül semasının yeniden güneşli olmasına rağmen sonbahar tez ilerliyor ve nerde ise o evimsiz isimleri dudaklarımız üzgün almağa ve kalemlerimiz zikretmeğe mecbur olacaklar: Ekim, ta yakında ve ötekiler, kasımla mahut aralık, kendisini takibe hazır bulunmaktadırlar...

Çocukluğumun en uzak günlerinde bile artık eski hâtıralarile avunacak bir hale düşmüş olan (Kalender) in ve Göksu ile daha bir kaç mesârenin en ikballi günlerini bu yaz da Emirganın eski ve güzel camii önünde ve deniz kenarındaki meydana mütevazi masalarile hayli rahatsız iskemiçlerini yapan kahve yaşadı. Bir ke re Emirgânın - yahut yeni ve daha az sevimli adile - Mirgünün kendi abhalisi bu kahvenin zaten fevkalâde sadık müdavimleri bulunuyorlardı. Eksiklikleri bana yazın sonuna vardığını haber veren dört beş masa halkı daha bir çok yerliler sabahın, ikindinin ve hemen hemen bire kadar gecenin saatlerini - ev işlerine bilmiyorum bayanlar hangn zamanlarını ayı-

rarak - burada geçirir, oturup söy-
leşir, etrafı tetkik ederlerdi. Ay-
rıca da, yirmisinden üstün, yirmi-
sine erişmiş ve henüz yirmisine
varmamış Emîrgân delikanlıları-
nın masaları vardı ve (Okuma o-
dası) lavhasını bir zamanlar pek
tepede ve mermer üzerinde, şimdi
de daha münasip bir tarzda ka-
natlarından biri üstünde taşımak-
la beraber ne açık bulunduğuna,
ne de tabiatile içinde bir şey okun-
duğuna şahit olmadığım eski mü-
vakkithanenin önündeki yeri de
köyün az çok yaşını başını almış
kimseleri, (Eşrafı) işgal ederler-
di. Bütün bu gurublar henüz mev-
cut, fakat bunların halkaları bile
artık tenhalamış ve uzaklardan
gelenler büsbütün azalmıştır.

Lâkin bu meydanın sonu e-
rişmiş bulunsa bile bugüne kadar
sürdüğü ikbali İstanbul hayatı-
nın kronikini yazanlar mutlaka
kaydetmelidirler. Geçen seneden
beliren bu ikbal bu yıl artık aza-
mî haddine varmış ve Emîrgânın
bu çınaraltı kahvesi âdeta Büyük
dere ile Tarabyadan şenlikli ve
mergup bir yer olmuştur. Halbu-
ki kendisinin hususiyetlerinden
ve imtiyazlarından birini teşkil
ederek haftanın muayyen günle-
ri kayığında getirdiği iri ve bez-
lere sarılı dondurma küpleri çar-
çabuk boşalan - üntü ve sanattaki
mehareti babadan miras - dondur-
macı ta mevsim başından beri a-
yağını çınaraltından kesmişti ve
gezginci dondurmacılar yerini an-
cak kısmen alabilmişlerdi. Fakat

kâğıthelvaci muvakkithanenin ucundaki yerinde hazır ve nazır bulunuyor ve ünlü dondurmacının dondurmasını helvaya karıştırıp sefanın şahikasına erişmemek helvaseverlerin şevkini azaltmıyordu. Kahvenin yüksek sayıda ve hepsi parıl parıl parlıyan nargilelerine sadakatle iltifat edenler çoktu ve nargile tokurdutıp helva yemeyenler çaya, kahveye ve gazozuza rağbet ettiler. Kaldı ki, bu yıl Emirgânda çınaraltı kahvesinin ikbalini son haddine eriştirip onu gece yarılardan sonraya kadar dolu bir halde tutan keyfiyet, her şeyden ziyade, hususî otomobillere müsaade edilmesi olmuştur.

Çünkü otobomil almış ve bu otomobille bütün mesire yerlerinde dolaşacaklarını hesap edip bir sayfiyeye gitmemiş olanlar, başka bir gazino seçince onu kapısında bırakacaklar, bu otomobilin

kendilerine ait bulunduğunu hemen hiç kimseye farkettiler. Bu sebeple ikinci sıralarında ve bilhassa gece ondan itibaren hep Emirgâna, çınaraltına geldiler, ağır ağır yanaştılar, bazıları nezaket kaidelerinin yazılı bulunduğu defteri kaybettiği, yahut geleni geçeni ve denizi seyretmek üzere en öne oturmuş kimselerin arabalarını tetkikten pek ziyade bahtiyar olacaklarını düşünüp bu otomobille onların ufuklarını kapadıktan veya daha ötede bir uzun saf teşkil eden diğer arabaların nihayetinde bıraktıktan sonra bir boş masa aradılar, oturduk

tan sonra bilmem ne aramak veya ne bırakmak üzere arabalarına koşanlar da oldu, ağır ağır, kendini seyrettiren bir manken gibi çıktıkları arabalarına sonra tekrar döndüler ve yepyeni arabalarına binip kalabalığın önünden ağır ağır geçerek uzaklaştılar. İşte sanırımki hepsi bir duygu ve arzuya, görünmek duygu ve arzusuna dayanan bu çeşitli hazlar otomobilli bur büyük kalabalığın Emirgâni seçmesinde baş âmili teşkil etti.

Bu otomobil Aristokrasisinin en yüksek tecellisi ise en çok daha tenha saatlerde, ikindiye doğru gelip fakat toprağa ayak atmıyarak, arabanın sadece kapısını açıp bir müddet boğazın manzarasına dalmak oluyordu. Bu tarzda rağbet edenler kahve sahibinin çehresi eski İran minyatürlerindeki yüzleri andıran veliahtı olup müessesenin yaz aylarında baş garsonu ve kışın tek garsonu olan delikanlıya çay veya kahve emrediyor ve onun en hürmetkâr edasiyle ve tepsi içinde takdim ettiği çayı, kahveyi arabada içip sonra boğazı biraz dalgın gözlerle seyrede ede ayrılıyorlardı.

Bu seyredilmekten ihtimalki müstağni kibarlar belki gözün ve hattâ kışın gittikçe nadirleşecek günlerinde de geleceklerdir. Fa-

kat yeni otomobillerinden âzami tefahür verimi almağa azmetmiş bulunanlar dediğim gibi şimdiden azalmış bulunuyorlar.

İlâve edeyim ki, Ankaradan gelmiş ehbabın yahut kendisine, dertlerini anlatıp lûtf ve inayeti rica edeceği nüfuzlu kimse- nin adreslerini tahkikle peşlerinden koşmak isteyenler için de her gün bu çınaraltına devam etmek kâfiydi. Çünkü Devlet merkezinden yaz münasebetile gelen bütün büyükler ve büyükümsü kimseler bu çınar altında mutlaka ve hiç değilse bir kere göründüler.

Başka dillerde konuşanlara tesadif edilmesi de nâdir bir keyfiyet teşkil etmedi. Fakat bir tarafı cami ve onun karşı tarafı muvakkithane ile tek kat ahşap kahve olan, arkasında eski ve asîl çeşme ve nihayetinde halkı daha mütevazı başka kahveler bulunan bu çınaraltı meydanı eski Türkiyanın havası ile o derecede dolu, ve ruhanî bir hüviyete sahip ki, yüksek sesle başka, dillerde edilen sohbetlerin biraz da kulağı rahatsız ettiğini ve insana garip geldiğini teslim etmek lâzımdır. Ve manzarası ruhanî meydanın çınarları altında bir zamanlar sık gelen Yahya Kemali dinlemek her tarafta olduğundan zevkli oluyor, bu sohbet her yerden ziyade buraya yaraşıyordu.

Yaz sabahlarının serin ışığı içinde ise Emirgânın belki en lâtif saatleri geçmiştir. Ve bu saatlerde çınar altında ellerinde

örgüleri ve dikişlerle ancak köyün yerlisi bayanlar görülür ve sözlere kulak kabartılırsa en çok dün geceki kalabalıkla alâkah şeylerden bahsettikleri anlaşılırdı.

Emirgânın kahvesi kışın da, pazartesi günleri müstesna olmak üzere açıktır ve geceleri ona kadar ziyaretçilerini ağırlar. Fakat kış aylarında alınan gazete sayısı ikiden bire iner ve müşterileri hemen hemen yaz aylarında bile ağaçlar altında esen rüzgârlardan çekinerek içeriden çıkmıyan yaşlı mütekaitlere münhasır kalır. Meydanda iskeleti kalmış büyük ağaçlar altında rüzgâr da çok kere âdeta bir haile unsuru mahiyetini iktisap eder.

Acaba gelecek yaz Emirgân'daki bu çınar altının ikbali devam edecek mi, yoksa otomobiller kafilesi başka bir yer seçerek Emirgân kahvesinin sadıkları geçen yılın debdebesini birbirlerine biraz mahzun anlatıp denizi ve karşı sahili mi seyredecek ve geceleri evlerin daha serin olacağı ilerlemiş saatleri biraz sıkıntı ile mi bekleyecekler? Her halde henüz ışıklı ve berrak, fakat rüzgârı sert ve hattâ gizliden gizliye ürpertici güz akşamında etrafında ki masalar yarı yarıya boş, iki gazete henüz bire inmemiş bulunmakla beraber yaz için tutulmuş iki yardımcı garsondan daha açık göze benziyeni şimdiden bir iş bulup ayrılmış ve rüzgâr üzerindeki büyük çınar ağacının dallarile oynarken sert sesler çıkarmakta ve denizden sert sesler gelmektedir.

